

لاک پشت لاک نرم فراتی عجیب ترین لاک پشت ایران

اصغر مبارکی
رئیس گروه خزندگان و دوزیستان
دفتر تنوع زیستی و حیات وحش
سازمان حفاظت محیط زیست

مقدمه

لاک پشت‌ها همراه با فلس داران (مارها و مارمولک‌ها)، تمساح‌ها و توتارا^۱ رده خزندگان را تشکیل می‌دهند. این راسه از ۳۰۰ میلیون سال قبل وجود داشته و قبل از دیگر خزندگان پا به عرصه حیات گذاشته‌اند. آن‌ها در این مدت، یعنی از اواسط دوران سوم (تریاس) با زیستگاه‌های گوناگون و محیط‌های متفاوت سازش یافته، شکل بدنی ثابت و مشخص خود را به دست آورده‌اند و این واقعیتی موفقیت آمیز در تکامل به شمار می‌رود. لاک پشت‌های آبی و خشکی‌زی حفاظ‌ی زرّه حفاظتی قابل توجهی برای بدن خود دارند که در طول مدت تکامل به نسبت بدون تغییر باقی مانده است، در حالی که در همین مدت مهره‌داران دیگری به وجود آمده و منقرض شده‌اند. شکل اصلی لاک در لاک پشت‌ها عامل اصلی موفقیت و توانایی آن‌ها برای میلیون‌ها سال بقا در فشار انتخاب طبیعی بوده است؛ اما برخی سازش‌های لاک پشت‌ها، نظیر بلوغ دیر هنگام، مرگ و میر بالا در سنین جوانی و سن طولانی در دوران بلوغ و زادآوری جمعیت، آن‌ها را نسبت به تهدیدات نوظهور و ذاتا مخرب که توسط انسان‌ها ایجاد شده، آسیب پذیر کرده است.

لاک پشت‌ها اعضای بسیار مهم و قابل توجهی از اجتماع زیستی زیست بوم‌هایی که اشغال می‌کنند به شمار می‌آیند و اغلب به عنوان گونه‌های محوری که دیگر حیوانات و گیاهان از وجود آن‌ها نفع می‌برند نیز عمل می‌کنند. گونه‌هایی نظیر لاک پشت غول پیکر رودخانه‌ای آمازون در آمریکای جنوبی، لاک پشت پوزه خوکی در استرالیا، لاک پشت غول پیکر خشکی در گالاپاگوس، همگی جزئی از منابع عمده محیط زیست خود هستند و در شبکه فعل و انفعالی و گونه‌های وابسته به هم که زیست بومی با عملکرد سالم را ایجاد می‌کنند، شرکت دارند. بدون لاک پشت‌های خشکی‌زی و آبی این زیست بوم‌ها به تدریج تحلیل می‌روند و از نابودی تنوع زیستی آسیب خواهند دید. لاک پشت‌های کنونی به عکس گونه‌های اولیه، دندان ندارند و آرواره‌های آن‌ها به صورت منقارهای لبه تیز شاخی درآمده است. لاک پشت‌ها در کل همه چیز خوارند، ولی هر یک از گونه‌ها انواعی از غذاهای خاص را ترجیح می‌دهد که این امر وضعیت آن گونه

را در اکوسیستم تعیین می‌کند و سبب می‌شود که لاک‌پشت‌ها به‌عنوان گیاه‌خوار، شکارچی یا پوده‌خوار نقش‌های متفاوتی در آن اکوسیستم بازی کنند. هیچ‌یک از مهره‌داران زرهی حفاظتی مثل لاک‌پشتان ندارند.

این پوسته شامل ۶۱-۵۹ قطعه استخوان است که از دو قسمت اصلی کاراپاس یا قسمت پشتی و پلاسترون یا قسمت شکمی تشکیل شده است. هر بخش دارای یک لایه بیرونی متشکل از اسکیت‌ها^۲ یا سپرهای بزرگ شاخی و یک لایه صفحات استخوانی درونی است.

تعداد و طرز قرار گرفتن اسکیت‌ها و شکل لاک در هر گونه متفاوت و مشخص‌کننده انواع آن‌ها از یکدیگر است. هر گونه پوشش اختصاصی خود را دارد.

در گونه‌های کاملاً آبی مثل لاک‌پشت لاک‌نرم^۳ (از خانواده Trionychidae) که دارای کاسه بیضی و صاف و چرمی شکل است و در آسیا، آفریقا و آمریکا در دریاچه‌های بزرگ زندگی می‌کنند، لاک از لحاظ اندازه کوچک است در حالی که فضای غشایی بین آن به‌وجود آمده است و نکته مهم دیگر این است که این گروه فاقد اسکیت و فلس شاخی هستند و فقط صفحه استخوانی کوچکی در پوست آن‌ها جا داده شده است. به‌نظر می‌رسد که مهم‌ترین فایده این گونه تغییر شکل لاک کاهش انرژی و نیروی مصرفی برای تحرک و شناوری در آب باشد.

میزان رشد لاک‌پشت‌ها به‌طور محسوسی حتی بین اعضای یک گروه فرق می‌کند: محل سکونت، دما، میزان بارش، نور آفتاب، نوع غذا و فراهم بودن یا نبودن آن و جنسیت در رشد لاک‌پشت‌ها دخالت دارند.

تنفس در همه لاک‌پشت‌ها ششی است و گونه‌های خاص آبی دارای توانایی تنفس از ناحیه پوست، مخاط دهان و مخرج هستند که به آن‌ها اجازه می‌دهد مدت بیشتری در آب بمانند. لقاح در لاک‌پشت‌ها نیز داخلی است، انواع مختلف گونه‌ها رفتارهای خاص تولیدمثلی خود را دارند و همگی تخم‌گذارند.

لاک‌پشت‌ها را براساس زیستگاه به سه گروه تقسیم می‌کنند:

۱. **تراپین‌ها:**^۴ این گونه‌ها در آب‌های شیرین و یا آب شور زندگی می‌کنند و دارای لاک بیضی‌شکل و نسبتاً پهن مقاوم در برابر جریان آب هستند. بین

انگشتان پاهایشان پرده وجود دارد و قادرند گردن و دیگر اندام‌ها را به داخل لاک فرو ببرند.

۲. **تورتوئیزها:**^۵ گونه‌های ساکن خشکی هستند، بیشتر برای زندگی در محیط خشکی سازگار شده‌اند و برای مدت طولانی بدون آب قادر به حیات‌اند. این لاک‌پشت‌ها اکثراً دارای جثه بزرگ هستند و لاک بلند و گنبدی شکل آن‌ها به‌راحتی قابل تشخیص است و در مناطق گرم زندگی می‌کنند.

۳. **ترتل‌ها:**^۶ باقی‌مانده گروه‌های قبلی شامل لاک‌پشت‌های دریایی هستند.

طبقه‌بندی لاک‌پشت‌ها

راسته Testudines که همه لاک‌پشت‌ها متعلق به آن هستند به دو زیرراسته Pleurodira و Cryptodira تقسیم می‌شود. بیشتر خانواده‌ها متعلق به زیرراسته Cryptodira هستند. لاک‌پشت‌های کنونی جهان ۶۰ گونه و زیرگونه‌اند که ۷ گونه از آن‌ها دریایی هستند و بقیه را لاک‌پشت‌های خشکی‌زی و آب شیرین تشکیل می‌دهند.

لاک‌پشت‌های ایران

از ۱۴ خانواده لاک‌پشت‌ها تنها گونه‌هایی از ۶ خانواده لاک‌پشت‌های برکه‌ای^۷، لاک‌پشت‌های رودخانه‌ای آسیایی^۸، سه‌چنگالی^۹، خشکی^{۱۰}،

لاک‌پشت‌ها و انسان‌ها

امروزه بیشتر لاک‌پشتان خشکی‌زی و آبی در حال انقراض‌اند یا جمعیت‌های آن‌ها به‌شدت رو به کاهش است. علت عمده این امر نابودی یا بهره‌برداری بیش از حد از زیستگاه‌هاست. از ۶۰ گونه و زیرگونه شناسایی شده، ۲۰۰ گونه لاک‌پشت در معرض تهدیدند (Global Action plan 2002, IUCN). در این میان لاک‌پشت‌های دریایی و لاک‌پشت‌های بزرگ رودخانه‌ای و خشکی‌زی متحمل جدی‌ترین تأثیرات شده‌اند. گونه‌هایی از این دستجات به‌خاطر قابل دسترسی بودن، اندازه بزرگ و باروری، در بین کشورهای در حال توسعه مناطق حاره‌ای و زیرحاره‌ای به‌عنوان منبع پروتئین شدیداً مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

برخی سازش‌های
لاک‌پشت‌ها،
نظیر بلوغ
دیر هنگام، مرگ
و میر بالا در
سنین جوانی و
سن طولانی در
دوران بلوغ و
زادآوری جمعیت
آن‌ها را نسبت به
تهدیدات نوظهور
و ذاتاً مخرب که
توسط انسان‌ها
ایجاد شده،
آسیب‌پذیر کرده
است

دریایی^{۱۱} به یقین، و خانواده Dermochelyidae به احتمال در ایران پراکنش دارند.

خانواده لاک‌پشت‌های سه‌چنگالی

خانواده لاک‌پشت‌های سه‌چنگالی حداقل از اواخر دوران ژوراسیک به وجود آمده‌اند و تا اواخر دوران مزوزوئیک در سراسر جهان پراکنش یافته‌اند. اعضای این خانواده از نظر ظاهری توسط لاک فشرده و چرمی و پوزه کشیده خود قابل شناسایی هستند. بسیاری از بخش‌های اسکلت کاراپاس در آن‌ها از بین رفته که در نتیجه آن دنده‌ها حالت آزاد دارند. ناخن‌ها تنها در سه انگشت میانی دیده می‌شوند و لب‌های گوشتی آرواره‌های کراتینی را پوشانیده‌اند. ۱۴ جنس و ۲۲ گونه در این خانواده معرفی شده است.

این خانواده دارای پراکندگی گسترده در مناطق حاره‌ای و زیرحاره‌ای در شمال آمریکا، آفریقا، آسیا و مجمع‌الجزایر منطقه هند-استرالیاست. زیستگاه آن‌ها آب‌های شیرین است، اما گونه لاک‌نرم غول‌پیکر وارد مصب‌ها شده و به‌طور استثنا در دریا نیز دیده می‌شود. طول افراد این گروه از ۳۰ سانتی‌متر در گونه فلاپ‌شل هندی^{۱۲} تا ۱۱۵ سانتی‌متر در گونه سرباریک^{۱۳} دیده می‌شود. رنگ اعضای این خانواده به‌طور عمده سایه‌هایی از رنگ قهوه‌ای، زیتونی یا خاکستری در بخش بالایی در برخی با لکه‌ها و نقاط سفید، سیاه، زرد، قرمز یا نارنجی و در رنگ بخش زیرین معمولاً سفید، زرد یا خاکستری است. افراد این گروه از نظر شکل با لاک پهن و کوچک‌شده‌ای که فاقد استخوان‌های پیرامونی

است و به‌جای سپر (فلس) توسط پوست چرمی پوشانیده شده، مشخص می‌شوند. گردن آن‌ها دراز و قابل جمع شدن در داخل لاک است، دست‌ها و پاها شبیه پارو هستند و هر کدام دارای سه ناخن بلندند، پوزه نیز مانند خرطوم کشیده است. کاسه شکمی کوچک شده و دارای فضاهای خالی بین استخوان‌ها^{۱۴} است و اتصال آن با کاسه پشتی به‌جای استخوان بیشتر توسط غضروف یا رباط است.

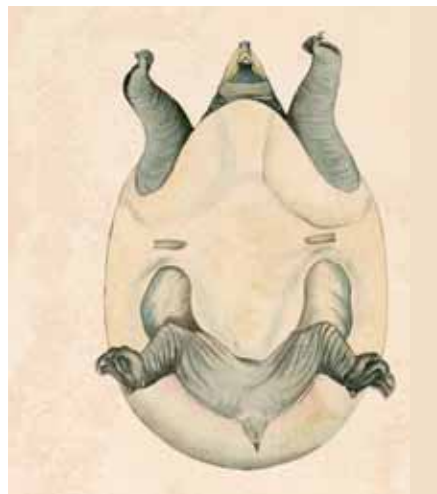
تخم‌های افراد این گروه کروی و با پوسته سخت تا شکننده است، طول آن‌ها ۳/۵ - ۲/۵ سانتی‌متر، تعداد تخم در هر مرحله از ۱۰۰ - ۴ تخم ثبت شده و چندین مرحله تخم‌گذاری نیز در آن‌ها دیده می‌شود. رژیم غذایی آن‌ها عمدتاً گوشتخواری است. برخی همه‌چیزخوارند و حشرات، سخت‌پوستان و ماهی‌ها را هم به‌طور معمول می‌خورند. از این خانواده در ایران تنها یک گونه و با نام لاک‌پشت لاک‌نرم فراتی وجود دارد.

لاک‌پشت لاک‌نرم فراتی

لاک‌پشت فراتی^{۱۵} یکی از گونه‌های حائز اهمیت و قابل توجه لاک‌پشت‌های موجود در ایران است که به نسبت نیز کمتر شناخته شده است. این گونه با ریخت کاملاً متفاوت از دیگر لاک‌پشت‌های معمول و داشتن لاک‌ی چرمی شکل، یا به‌عبارتی نرم و نیز ظاهری عجیب و جالب توجه، گونه‌ای با اختصاصات خاص و ویژه به‌شمار می‌رود. لاک‌پشت فراتی در تمام مناطق پراکنشی آن، گونه‌ای به نسبت کمتر مطالعه و شناخته شده است و خلاءهای اطلاعاتی زیادی در مورد بسیاری از جنبه‌های زندگی آن، نظیر تولیدمثل، اولین سال بلوغ و نیز رفتارشناسی آن وجود دارد. کاراپاس یا کاسه پشتی این گونه گرد تا بیضوی شکل است و به رنگ سبز زیتونی یا سبز تیره دیده می‌شود.

پراکنش جغرافیایی

این گونه در حوزه رودخانه‌های دجله و فرات از جنوب شرق ترکیه تا شمال سوریه و عراق تا خلیج فارس، شامل شاخه‌های اصلی این رودخانه‌ها که تا جنوب غرب ایران گسترش یافته‌اند، دیده می‌شود. لاک‌پشت فراتی از مناطقی با ۱۰۰۰ متر ارتفاع سطح دریا دیده می‌شود (باران و آتاتور ۱۹۹۸). پراکنش جهانی این گونه محدود به کشورهای عراق، سوریه، ترکیه و ایران است و به‌عنوان گونه

بومی این کشورها شناخته می شود (نقشه ۱).

زیستگاه و اکولوژی

این گونه وابسته به بیومهای خشکی و آب شیرین و تقریباً به شدت وابسته به اکوسیستمهای رودخانه‌ای است. لاک پشت لاک‌نرم فراتی ترجیحاً ساکن شاخه‌های اصلی دائمی، یا موقتی رودخانه‌ها و دریاچه‌ها و هم‌چنین بخش‌های تندرو و جریان‌های آرام و کند رودخانه‌های اصلی است (گارمنز ۱۹۹۱، تاسکا واک و آتاتور ۱۹۹۸). این گونه به صورت خاص و به شدت گرمادوست است (تاسکا واک و آتاتور ۱۹۹۸). از دیگر زیستگاه‌های عمده و مهم این گونه می‌توان به برکه‌ها، مرداب‌ها، انواع دریاچه‌های کوچک و بزرگ آب شیرین فصلی و دائمی و جویبارها اشاره کرد. کانال‌های آبیاری نیز در استان خوزستان از زیستگاه‌های مهم این گونه است و به دفعات در کنار این کانال‌ها در حال آفتاب گرفتن مشاهده شده است.

رژیم غذایی لاک پشت فراتی عمدتاً گوشتخواری است و به عبارت بهتر حریصانه نسبت به گوشت عکس‌العمل نشان می‌دهد. این رژیم غذایی ایجاب می‌کند که این لاک پشت در داخل آب خیلی سریع و چالاک باشد. شدت این رفتار به حدی است که تبدیل به یک عامل تهدید برای آن شده است، زیرا با ولع زیاد به طعمه‌های قلاب‌های ماهی‌گیری و نیز ماهی‌هایی که در تور یا قلاب به دام افتاده‌اند، حمله می‌کند و خود نیز به آسانی گرفتار می‌شود. هر چند انواع ماهی‌ها و سخت‌پوستان عمده منبع غذایی آن را تشکیل می‌دهند، اما بقایای گیاهی نظیر علف و پوست هندوانه در محتویات معده آن یافت شده است. لاشه‌خواری نیز در این گونه گزارش شده است.

لانه‌های این گونه در بخش‌های شن-ماسه‌ای رودخانه‌های نزدیک به آب است. تعداد تخم‌های هر مرحله تخم‌گذاری آن ۸، ۱۱ و ۱۷ (تاسکا واک و آتاتور ۱۹۹۸، باران و آتاتور ۱۹۹۸) است، اما از تعداد مراحل تخم‌گذاری آن اطلاعاتی در دست نیست.

این گونه منحصرراً در جنوب غربی ایران یعنی خوزستان در رودخانه‌های دز، کرخه، شاهرور، بهمنشیر، جراحی، کارون و انشعابات آن‌ها و خورها و تالاب‌های این ناحیه دیده می‌شود. نام محلی این گونه در مناطق پراکنش آن در ایران

«رافش» یا «ریغل» است. کاراپاس آن به رنگ سبز زیتونی و گرد یا بیضوی است که در افراد نابالغ دارای لکه‌های زرد، کرم، یا سفید است؛ ولی در افراد بالغ هیچ‌گونه علامت یا اثری روی لاک ندارد، مگر تعدادی زگیل کوچک و خشن. پلاسترون آن نیز سفید یا کرم‌رنگ و دارای ۲ تکه و قسمت سخت و پینه‌زده است که زیاد گسترده نیستند. طول کاراپاس در لاک پشت بالغ به طور متوسط ۳۸۰ میلی‌متر است. سر لاک پشت فراتی تقریباً عریض و پوزه منقارمانندش کوتاه و کلفت و به طول قطر بزرگ چشم است که به وسیله لب‌های گوشتی پوشیده شده است و دارای گردن دراز و قابل انعطافی است. بین تمام انگشت‌های اندام‌های حرکتی جلو و عقب این گونه پرده وجود دارد و تنها سه انگشت داخلی آن دارای چنگال است. این لاک پشت ترسوست و قسمت اعظم عمر خود را صرف جست‌وجو و شکار ماهیان، سخت‌پوستان و موجودات آبی می‌کند که غذایی اصلی‌اش را تشکیل می‌دهند.

در مورد اندازه این لاک پشت موارد متعددی ثبت شده است: تاک در گزارش خود از لاک پشت‌های ایران طول متوسط آن را ۳۸ سانتی‌متر گزارش کرده است. از اندازه این لاک پشت در اولین سال بلوغ آن گزارش مشخصی وجود ندارد؛ اما بیشترین طول مستقیم آن در مطالعات انجام یافته در ترکیه ۵۳-۴۲ سانتی‌متر و یک نمونه که از حوزه دجله صید شده بوده، ۶۸ سانتی‌متر ثبت شده است (تاسکا واک ۱۹۹۰). یک نمونه صیدشده توسط مؤلف نیز از رودخانه دز ۶۴ سانتی‌متر طول و ۱۹ کیلوگرم وزن داشت (مبارکی و مولا ۲۰۱۱). فصل تولیدمثل این گونه در ایران فروردین-اردیبهشت است و تخم‌گذاری در سواحل شنی-ماسه‌ای رودخانه‌ها یا منابع آبی انجام می‌پذیرد. مانند دیگر خزندگان، معمول‌ترین رفتار قابل مشاهده این گونه آفتاب گرفتن است که گاه به نظر می‌رسد در قلمروها یا مکان‌های ثابت خاصی صورت می‌گیرد. البته با توجه به اینکه لاک پشت لاک‌نرم بسیار محتاط و ترسوست، دیدن آن حتی در حالت آفتاب گرفتن بسیار سخت است.

لاک پشت ترسو و خجالتی اما بسیار خطرناک

لاک پشت لاک‌نرم گونه‌ای بسیار محتاط و خجالتی است و دیدن آن در بیرون از آب بسیار

رژیم غذایی
لاک پشت
فراتی عمدتاً
گوشتخواری
است و به عبارت
بهتر حریصانه
نسبت به گوشت
عکس‌العمل
نشان می‌دهد.
این رژیم غذایی
ایجاب می‌کند که
این لاک پشت در
داخل آب خیلی
سریع و چالاک
باشد

و ساز سدها در حال کاهش است. جمعیت این گونه در ایران نیز به نسبت کوچک و در حال کاهش است (مبارکی ۲۰۰۳). در خصوص سوریه و عراق اطلاعاتی در دسترس نیست. این گونه در طبقه‌بندی لیست سرخ IUCN براساس معیار $2c+1a$ جزو گونه‌های در معرض خطر انقراض (EN) طبقه‌بندی شده است که بر مبنای آن ۷۰ درصد کاهش جمعیت در ۱۰ سال گذشته در تمام مناطق پراکنش خود داشته است (IUCN, 2013).

لاک‌پشت‌ها و انسان

جمعیت بیشتر لاک‌پشتان خشکی‌زی و آبی امروزه در حال کاهش است، یا رو به انقراض است. علت‌های عمده این امر بهره‌برداری بیش از حد از زیستگاه‌ها و نابودی آن‌هاست. از ۴۶۰ گونه و زیرگونه شناسایی شده این گروه ۲۰۰ لاک‌پشت در معرض تهدیدند (Global Action plan 2002, IUCN) در این میان لاک‌پشت‌های دریایی و لاک‌پشت‌های بزرگ رودخانه‌ای و خشکی‌زی متحمل جدی‌ترین

سخت و مشکل است زیرا با احساس کمترین خطر خود را به داخل آب می‌اندازد. حتی آفتاب گرفتن آن نیز به روشی محتاطانه است؛ به این نحو که خود را درست در حاشیه آب در معرض آفتاب قرار می‌دهد، بدون اینکه دیده شود. یکی دیگر از رفتارهای عجیب این گونه آن است که خود را در داخل شن و ماسه یا گل و لای بستر و حاشیه رودخانه دفن می‌کند.

علیرغم این احتیاط در مواجهه با انسان در صورت صید به جانوری بسیار خطرناک تبدیل می‌شود. آرواره‌های این لاک‌پشت بسیار برنده، تیز و قوی است و در نمونه‌های بزرگ آن قدرت قطع انگشتان دست انسان و ایجاد جراحات جدی نیز وجود دارد و شدیداً رفتارهای تهاجمی از خود نشان می‌دهد.

وضعیت جمعیت گونه در مناطق پراکنش

گارمنتز (۱۹۹۳) انقراض جمعیت این گونه را در قرقیزستان، در مناطق بالادست فرات و ترکیه ثبت و علت آن را جریان آب سرد در اثر احداث سد بیان کرده است. جمعیت این گونه در ترکیه به علت ساخت

امروزه بیشتر لاک‌پشتان خشکی‌زی و آبی در حال انقراض یا جمعیت‌های آن‌ها به شدت رو به کاهش است. عمده این امر بهره‌برداری بیش از حد و نابودی زیستگاه‌هاست

عوامل تهدیدکننده

کشاورزی-صنعتی-شهری و روستایی)، ساخت و احداث سدها، صید جانبی در فعالیتهای صیادی، انواع مختلف آلودگی زیستگاه‌ها (آب و خشکی)، کشتار لاک‌پشت‌ها. در ایران نیز عوامل مذکور به شکل آلودگی زیستگاه‌ها توسط انواع مختلف آلاینده‌ها، نظیر فاضلاب‌های شهری، روستایی و صنعتی، انواع زباله‌ها و فعالیتهای صید و صیادی به روش‌های مختلف، نظیر استفاده از سم و برق و قلاب‌های طولی و تکی و تور و نیز انواع فعالیتهای توسعه‌ای مشهود است. ضمن اینکه متأسفانه کشتار لاک‌پشت‌ها به علت ناآگاهی و اعتقاد به اینکه لاک‌پشت‌ها ماهی‌های به دام افتاده را می‌خورند، معمول است. علاوه بر این، مردم، به علت ترس از خطر گاز گرفتن لاک‌پشت‌ها و قوی بودن آرواره‌های آن‌ها، برای رها کردن قلاب از دهان لاک‌پشت‌های به دام افتاده معمولاً آن‌ها را می‌کشند. در برخی مناطق نیز صید و کشتار لاک‌پشت‌ها سرگرمی بچه‌هاست و لاک‌پشت‌های بینوا قربانی این بازی می‌شوند.

سدهای بزرگ باعث تغییرات عمده و اساسی در کیفیت آب و رژیم جریان آب به سمت پایین دست می‌شوند و زندگی و بقای گونه‌ها را در مسیرهای رودخانه‌ای طولانی، مشکل می‌کنند. از بین رفتن کرانه‌های شنی-ماسه‌ای، به عنوان زیستگاه‌های لانه‌سازی، بر اثر سیلاب، یا برداشت شن و ماسه نیز عامل تهدید مهم دیگری است (گارمنتز ۱۹۹۱، تاسکاواک و آتاتور ۱۹۹۸). خشکاندن مرداب‌های اروند رود بعد از جنگ خلیج فارس در سال ۱۹۹۱ احتمال می‌رود که جمعیت این گونه در عراق را در حد معنی‌داری تحت تأثیر قرار داده باشد. لاک‌پشت‌هایی که به شکل تصادفی توسط ماهی‌گیران صید می‌شوند، ممکن است به عنوان یک رقیب هوشیار و آگاه کشته شوند یا لانه‌های آن‌ها تخریب شود (تاسکاواک و آتاتور ۱۹۹۸، مبارکی ۲۰۰۳). این لاک‌پشت‌ها خیلی به ندرت به عنوان غذا مورد استفاده قرار می‌گیرند. مهم ترین عوامل عمده و رایج تهدیدکننده این گونه را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- تخریب و افت کیفیت زیستگاه‌ها،
- توسعه بیش از حد انواع فعالیتهای (اقتصادی-

لاک‌پشت‌های آبی و خشکی‌زی حفاظ یا زره حفاظتی قابل توجهی برای بدن خود دارند که در طول مدت تکامل به نسبت بدون تغییر باقی مانده است، در حالی که در همین مدت برخی دیگر مهره‌داران به وجود آمده و منقرض شده‌اند

لاک پشت
لاک نرم گونه‌ای
بسیار محتاط و
خجالتی است
و دیدن آن در
بیرون از آب
بسیار سخت
و مشکل است
زیرا با احساس
کمترین خطر
خود را به داخل
آب می‌اندازد

نقشه پراکندگی جهانی لاک پشت لاک نرم فراتی

در برخی مناطق
صید و کشتار
لاک پشت‌ها
سرگرمی
بچه‌هاست و
لاک پشت‌های
بینوا قربانی بازی
می‌شوند

لاک پشت‌های جوان، بالغ و اعضای بدن آن‌ها بدون هیچ ملاحظه‌ای و توجهی به پایداری آن‌ها برداشت می‌شوند. زیستگاه آن‌ها به شکل روزافزونی در حال تکه‌تکه شدن، تخریب، توسعه و آلودگی است و این همه تهدید با آثار سوء متعدد تأثیرگذار تنها با مدیریت و درک بهتر ما از زیست‌شناسی و نیازهای آن‌ها و اعمال اقدامات حفاظتی و آگاه‌سازی قابل جبران خواهد بود.

* پی‌نوشت‌ها

1. Tuatara
2. SCUTES
3. Softshell
4. Terrapines
5. Tortoises
6. Turtles
7. Emydidae
8. Geoemydidae
9. Trionychidae
10. Testudinidae
11. Cheloniidae
12. Indian Flap shell
13. Narrow Headed
14. Fontanels
15. Euphrates soft shell turtle (Rafetus euphraticus (Daudin 1802))

تأثیرات شده‌اند. گونه‌هایی از این دستجات به علت قابل دسترس بودن، اندازه بزرگ و باروری، در بین کشورهای در حال توسعه مناطق حاره‌ای و زیرحاره‌ای به عنوان منبع پروتئین شدیداً مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

از تعداد کل گونه‌های لاک پشت‌های موجود در جهان، تعداد ۱۳۹ گونه در لیست سرخ‌گونه‌های در معرض تهدید اتحادیه جهانی حفاظت در سال ۲۰۱۰ در طبقات بحرانی، در معرض خطر انقراض و آسیب‌پذیر قرار گرفته‌اند و عوامل متعددی نظیر تخریب زیستگاه، برداشت و شکار غیرمجاز، آلودگی‌ها، تغییر و تبدیل زیستگاه‌ها، معرفی گونه‌های غیربومی بقای آن‌ها را تهدید می‌کنند. ضمن اینکه فعالیت‌های در حال افزایش انسانی بسیاری از گونه‌های لاک پشت‌ها را تهدید و وضعیت آن‌ها را وخیم‌تر کرده است.

راه چاره کدام است؟ لاک پشت‌ها در خطر جدی قرار دارند. در سراسر جهان آن‌ها توسط بسیاری از مشکلاتی که آن‌ها را به نابودی می‌کشاند تهدید می‌شوند. آن‌ها، به تعداد بسیار زیاد، جمع‌آوری، کشتار، مصرف و نیز تجارت می‌شوند. از جمله به عنوان غذا، حیوانات خانگی، و داروهای صنعتی، به شکل تخم، مورد استفاده قرار می‌گیرند. به‌ویژه